

Sygn. akt V CZ 33/09

POSTANOWIENIE

Dnia 9 września 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Lech Walentynowicz (przewodniczący)

SSN Barbara Myszka (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Pietrzykowski

w sprawie z powództwa E.W. i M.W.

przeciwko „K.” sp. z o.o.

o upoważnienie do wykonania czynności na koszt dłużnika,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 9 września 2009 r.,

zażalenia powodów na postanowienie Sądu Apelacyjnego

z dnia 19 marca 2009 r., sygn. akt [...],

uchyla zaskarżone postanowienie.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 19 marca 2009 r. Sąd Apelacyjny odrzucił apelację powodów od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Gospodarczego w Ś. z dnia 19 grudnia 2008 r., przyjmując za podstawę orzeczenia następujące ustalenia faktyczne.

Powodowie, w pozwie skierowanym przeciwko spółce „K.” sp. z o.o., wnosili o upoważnienie ich do wykonania na koszt pozwanej czynności polegającej na zakupieniu i zamontowaniu stacji transformatorowej na działce położonej przy ul. R. w Ś. W piśmie z dnia 18 sierpnia 2008 r. zmodyfikowali swoje żądanie w ten sposób, że – obok pierwotnego żądania – na wypadek jego nie uwzględnienia, zgłosili jako ewentualne żądanie zasądzenia od pozwanej kwoty 162 375 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 26 marca 2008 r. tytułem odszkodowania za zdemontowanie sieci transformatorowej. W kolejnym piśmie z dnia 29 września 2008 r. oświadczyli, że roszczenie o upoważnienie do zakupu i montażu stacji transformatorowej stało się bezcelowe, gdyż – w dążeniu do ograniczenia ponoszonych szkód – wykonali te czynności bez upoważnienia sądu. Równocześnie zmodyfikowali dochodzone żądania w ten sposób, że zamiast pierwotnego żądania domagali się jego wartości, tj. kwoty 162 375 zł z odsetkami. Na rozprawie w dniu 22 października 2008 r. Sąd Okręgowy, powołując się na art. 479⁴ § 2 k.p.c., wyłączył roszczenie o zapłatę kwoty 162 375 zł do oddzielnego postępowania.

Wyrokiem z dnia 19 grudnia 2008 r. Sąd Okręgowy oddalił powództwo o upoważnienie do wykonania na koszt pozwanej czynności, polegającej na zakupieniu i zamontowaniu stacji transformatorowej na działce przy ul. R. w Ś. Stwierdził, że zmiana powództwa, polegająca na wystąpieniu z żądaniem ewentualnym o zasądzenie kwoty 162 375 zł, była niedopuszczalna, gdyż nie doszło do zmiany okoliczności w rozumieniu art. 479⁴ § 2 k.p.c. Powodowie bowiem zgłosili to żądanie po zakupieniu i zamontowaniu w lipcu 2008 r. spornej stacji transformatorowej. W konsekwencji, żądanie ewentualne zgłoszone w piśmie z dnia

18 sierpnia 2008 r. nie mogło być rozpoznane w niniejszym procesie, a pierwotne żądanie w chwili zamknięcia rozprawy było bezzasadne.

W apelacji od powyższego wyroku powodowie – zarzucając naruszenie art. 479⁴ § 2, art. 233 § 1 i art. 232 k.p.c. oraz art. 676, art. 191, art. 47 § 2 i 3, art. 49 i art. 6 k.c. – wnosili o jego zmianę i zasądzenie od pozwanej solidarnie kwoty 162 375 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 26 marca 2008 r. Przytoczone zarzuty sprowadzały się zakwestionowania błędnego – ich zdaniem – nie uwzględnienia roszczenia odszkodowawczego.

Sąd Apelacyjny uznał, że wniesiona apelacja ulega odrzuceniu z braku przedmiotu zaskarżenia. Podkreślił, że przedmiotem rozpoznania i rozstrzygnięcia było wyłącznie roszczenie o upoważnienie do wykonania na koszt pozwanej czynności polegającej na zakupieniu i zamontowaniu stacji transformatorowej. Roszczenie o zapłatę kwoty 162 375 zł nie podlegało natomiast rozpoznaniu ze względu na wynikający z art. 479⁴ § 2 k.p.c. zakaz występowania w toku postępowania z nowymi roszczeniami zamiast lub obok dotychczasowych. Nie zaistniały określone w zdaniu drugim art. 479⁴ § 2 k.p.c. przesłanki umożliwiające zmianę powództwa, gdyż przewidziana w tym przepisie zmiana okoliczności musi mieć charakter obiektywny. Nie może więc polegać na stworzeniu przez powoda nowych okoliczności, mających uzasadniać zmianę żądania. Żądanie zmodyfikowane przez powodów zostało wyłączone do odrębnego rozpoznania, a więc tym bardziej nie mogło być i nie było przedmiotem rozstrzygnięcia. Skoro zaś apelacja nie zawierała zarzutów przeciwko rozstrzygnięciu objętemu zaskarżonym wyrokiem, ulegała odrzuceniu na podstawie art. 370 w związku z art. 373 k.p.c.

W zażaleniu na powyższe postanowienie powodowie zarzucili, że Sąd Apelacyjny wyszedł z błędnego założenia, jakoby przedmiotem rozpoznania Sądu pierwszej instancji było wyłącznie wywiedzione z art. 480 § 1 k.c. roszczenie o upoważnienie do zastępczego wykonania czynności. Już bowiem w apelacji podnosili, że – wbrew odmiennej ocenie Sądu pierwszej instancji – zmiana powództwa była dopuszczalna ze względu na obiektywną zmianę okoliczności. Zdaniem powodów, prawidłowość wyłączenia roszczenia o zapłatę do rozpoznania

w odrębnym postępowaniu powinna być zweryfikowana merytorycznie przez Sąd Apelacyjny w toku rozpoznania apelacji, niedopuszczalne jest bowiem dokonywanie oceny zasadności zarzutów apelacyjnych w postanowieniu o odrzuceniu apelacji. W konkluzji żalący wnosili o uchylenie zaskarżonego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W piśmie procesowym z dnia 18 sierpnia 2008 r. powodowie zgłosili żądanie ewentualne na wypadek nie uwzględnienia postawionego na pierwszym miejscu żądania upoważnienia ich do wykonania na koszt pozwanej czynności, polegającej na zakupieniu i zamontowaniu stacji transformatorowej na działce położonej przy ul. R. w Ś. Zgłoszenie żądania ewentualnego stanowi szczególny wypadek kumulacji roszczeń w procesie, sąd bowiem nie rozstrzyga o obu roszczeniach jednocześnie. O żądaniu ewentualnym orzeknie tylko wtedy, gdy oddali żądanie zgłoszone na pierwszym miejscu.

W toku postępowania w sprawach gospodarczych nie można występować z nowymi roszczeniami zamiast lub obok dotychczasowych. Jednakże w razie zmiany okoliczności powód może żądać, zamiast pierwotnego przedmiotu sporu, jego wartości lub innego przedmiotu, a w sprawach o świadczenie powtarzające się może nadto rozszerzyć żądanie pozwu o świadczenie za dalsze okresy (art. 479⁴ § 2 k.p.c.). Sądy obu instancji zatem trafnie uzależniły dopuszczalność zmiany pierwotnego żądania pozwu od spełnienia przesłanek określonych w art. 479⁴ § 2 k.p.c. Trzeba jedynie zauważyć, że ze względu na imperatywny charakter powołanego przepisu nie ma podstaw do przekazywania zmienionego powództwa do rozpoznania w oddzielnej sprawie.

Uszło jednak uwagi Sądu Apelacyjnego, że w niniejszej sprawie nie może być mowy o braku przedmiotu zaskarżenia. Przedstawiając dalszy przebieg postępowania Sąd Apelacyjny pominął pismo procesowe pełnomocnika powodów z dnia 17 listopada 2008 r., w którym oświadczył, że żąda zamiast pierwotnego przedmiotu sporu jego wartości i w okolicznościach sprawy domaga się zasądzenia od pozwanej na rzecz powodów solidarnie kwoty 162 375 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 1 marca 2008 r. do dnia zapłaty, a w uzasadnieniu wywodził, że nastąpiła zmiana okoliczności w rozumieniu art. 479⁴ k.p.c. Wyrokiem z dnia 19

grudnia 2008 r. Sąd Okręgowy oddalił powództwo w całości, nie precyzując w sentencji – jak mogłoby to wynikać z uzasadnienia zaskarżonego postanowienia – że oddala powództwo o upoważnienie do wykonania na koszt pozwanej czynności polegającej na zakupieniu i zamontowaniu stacji transformatorowej na działce przy ul. R. Zakres rozstrzyganych roszczeń został przedstawiony jedynie w uzasadnieniu wyroku.

W apelacji powodowie wnosili o zmianę wyroku oddalającego powództwo i uwzględnienie żądania ewentualnego, zarzucając Sądowi pierwszej instancji między innymi naruszenie art. 479⁴ § 2 k.p.c. przez błędną wykładnię, a w jej wyniku wadliwe ustalenie, że nie uległy zmianie okoliczności faktyczne, uzasadniające zmianę pierwotnego żądania pozwu.

Rację mają zatem żalący podnosząc, że Sąd Apelacyjny powinien rozpoznać wniesioną apelację i dokonać merytorycznej oceny podniesionych w niej zarzutów, w tym w pierwszej kolejności zarzutu naruszenia art. 479⁴ § 2 k.p.c., jako przesądzającego o dopuszczalności dokonanej zmiany powództwa. Niedopuszczalne było bowiem dokonywanie merytorycznej oceny zarzutów apelacyjnych w postanowieniu odrzucającym apelację.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 zdanie pierwsze w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. uchylił zaskarżone postanowienie.